

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

รายงานผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จัดทำขึ้นตามบทบัญญัติมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 รายงานครอบคลุมผลการปฏิบัติงานระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2567 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2568 โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 สรุปได้ดังนี้

ด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน 1,027 เรื่อง โดยรับไว้ดำเนินการ 531 เรื่อง (ร้อยละ 51.70) แบ่งเป็นการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน 97 เรื่อง (ร้อยละ 9.44) การประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 126 เรื่อง (ร้อยละ 12.27) การประสานการช่วยเหลือ 60 เรื่อง (ร้อยละ 5.84) การศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 9 เรื่อง (ร้อยละ 0.88) และการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ 239 เรื่อง (ร้อยละ 23.27) โดยประเด็นที่มีการร้องเรียนมากที่สุดยังคงเป็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรม รองลงมาคือ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิชุมชน

กสม. ได้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้วเสร็จ รวมทั้งสิ้น 133 คำร้อง โดยพบกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และ กสม. มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 71 คำร้อง (ร้อยละ 53.38) อาทิ 1) กรณีโครงการแลนด์บริดจ์ในภาคใต้กระทบสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตประชาชน รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วม เสนอให้ชะลอโครงการจนกว่าจะมีการรับฟังความเห็นอย่างรอบด้าน 2) กรณีโครงการฟื้นฟูเมืองชุมชนดินแดง (แฟลตดินแดง) เรียกเก็บค่าบริการจัดการในอัตราสูงขึ้นกระทบสิทธิของผู้มีรายได้น้อย เสนอให้การเคหะแห่งชาติทบทวนค่าบริการจัดการโดยคำนึงถึงรายได้ พิจารณาการจัดเก็บแบบขั้นบันไดและกำหนดเพดานการปรับขึ้นค่าเช่าให้ชัดเจน 3) กรณีพนักงานสอบสวนไม่ดำเนิน

คดีอาญาผู้ต้องขังที่ถูกอายัดตัวนานกว่า 10 ปี เป็นการล่าช้าเกินสมควร เสนอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแก้ไขปัญหาความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมและพัฒนาระบบติดตามคดีเพื่อให้คู่กรณีและผู้มีส่วนได้เสียเข้าดูความคืบหน้าทางคดีได้ 4) กรณีการดำเนินคดีกับนักกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือยับยั้งการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเกินสมควรแก่เหตุ เสนอให้หน่วยงานความมั่นคงเปิดพื้นที่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างสันติ 5) กรณีเอกชนรื้อถ้ำคลองสาธารณะและที่สาธารณประโยชน์ของชุมชนชาวเลราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและชุมชน เสนอให้หน่วยงานตรวจสอบการออกโฉนดที่ดินและประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองวัฒนธรรม และ 6) กรณีสายการบินแห่งหนึ่งปฏิเสธรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้าปฏิบัติงานเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งสุขภาพ เสนอให้สายการบินยุตินโยบายเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี เปิดโอกาสให้เข้าถึงการทำงานและความก้าวหน้าในอาชีพอย่างเท่าเทียม ส่วนกรณีที่ไม่พบการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 54 คำร้อง (ร้อยละ 40.60) อาทิ 1) กรณีโครงการเมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เสนอให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) กรณีการขนย้ายกากแคดเมียม จากจังหวัดตากไปยังจังหวัดสมุทรสาครไม่เป็นไปตามกฎหมาย เสนอให้หน่วยงานกำกับดูแลการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมตามกฎหมายและหลักธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนอย่างเคร่งครัด 3) กรณีการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ในเรือนจำกลาง นครศรีธรรมราช เสนอให้กรมราชทัณฑ์และกระทรวงสาธารณสุขพัฒนาระบบการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดต่อในเรือนจำ 4) กรณีพิพาทที่ดิน น.ส.ล. แปลงทุ่งปากขอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เสนอให้หน่วยงานเร่งรัดตรวจสอบเขตที่ดินและงดการขับไล่ชุมชนจนกว่าจะได้ข้อสรุป และ 5) กรณีสายการบินไม่จัด

สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหว เสนอให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลือในทุก ทำอากาศยาน ส่วนที่เหลือเป็นเรื่องที่ กสม. ยุติเรื่องด้วยเหตุอื่น ๆ 8 คำร้อง (ร้อยละ 6.02) ได้แก่ เรื่องที่ไม่พบประเด็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน เรื่องที่ได้รับการแก้ไขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เรื่องที่ผู้ร้องประสงค์ขอถอนเรื่อง และเรื่องที่มีการฟ้องร้อง เป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว

ด้านการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวบุคคลและ การป้องกันการทรมาน กสม. ได้ตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัว บุคคลหลายประเภทเพื่อประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชน และป้องกันการทรมาน รวม 21 แห่ง ใน 11 จังหวัดทั่วประเทศ ทั้งสถานีตำรวจ เรือนจำ/ทัณฑสถาน หน่วยหรือศูนย์ฝึก ทหารใหม่ และสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดควบคู่กับ การพัฒนากลไกเชิงป้องกันของประเทศให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมทั้งพัฒนาคู่มือการตรวจเยี่ยม เชิงป้องกันให้เป็นมาตรฐาน และผลักดันให้รัฐบาลพิจารณา เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประทุษร้ายหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี (OPCAT) ตามที่รัฐบาลได้แสดงเจตนารมณ์ไว้

ด้านการดำเนินโครงการคลินิกสิทธิมนุษยชน กสม. บูรณาการ ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนโครงการคลินิก สิทธิมนุษยชนเพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือประชาชน ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและกลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยได้ออกหน่วยเคลื่อนที่ รวม 13 ครั้ง ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) สิทธิและสถานะบุคคล เร่งรัดการพิสูจน์สิทธิ แก่กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นและผู้ไร้สัญชาติ จำนวน 1,056 ราย และได้รับเลขประจำตัวประชาชนแล้ว 158 ราย 2) สิทธิแรงงาน ประสานการคุ้มครองและเยียวยาแรงงานไทยที่ถูกหลอกลวง ไปทำงานต่างประเทศ รวม 72 คน 3) สิทธิชุมชนและที่ดิน พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขข้อพิพาทที่ดินในจังหวัด อุบลราชธานีและบุรีรัมย์ และ 4) การเสริมสร้างศักยภาพ กำลังพล รมรณรงค์ป้องกันการใช้ความรุนแรงในหน่วยทหาร ณ ศูนย์ฝึกทหารเรือ

การติดตามผลการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน มาตรการหรือข้อเสนอแนะของ กสม. เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็น รูปธรรม ทั้งในมิติการปรับปรุงกฎหมาย นโยบาย มาตรฐาน การปฏิบัติงานและการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

โดยหน่วยงานได้ตอบรับข้อเสนอแนะของ กสม. อาทิ 1) กระทรวงกลาโหมยกเลิกกฎกระทรวงเกี่ยวกับทหารรับใช้ สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ที่ห้ามการทรมาน การปฏิบัติ ที่โหดร้าย และการอยู่ในภาวะเยี่ยงทาส 2) กรุงเทพมหานคร ปรับปรุงแนวปฏิบัติเพื่อให้แรงงานข้ามชาติสามารถเข้าถึง บริการสุขภาพในโรงพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุข ทั้ง 69 แห่ง สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ที่รับรองสิทธิในสุขภาพ และ 3) การผลักดันกฎหมายอากาศ สะอาดเพื่อจัดการปัญหา PM 2.5 ให้สอดคล้อง ICESCR โดยคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบแผนปฏิบัติการด้านฝุ่นละออง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2568 - 2570) และร่างกฎหมายอากาศสะอาด ซึ่งผ่านการพิจารณาในวาระที่ 2 และ 3 ของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2568 นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังรับทราบ รายงานคู่ขนานและมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณา ดำเนินการตามข้อสังเกตเชิงสรุปของคณะกรรมการว่าด้วย การต่อต้านการทรมาน (CAT) และให้กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาดำเนินการตามข้อสังเกต เชิงสรุปของคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อสตรีทุกรูปแบบ (CEDAW) ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน สิทธิมนุษยชนสากล

ด้านการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนเชิงระบบ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะมาตรการ หรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึง การแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้ สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน 22 เรื่อง อาทิ 1) การปรับปรุง กฎหมายกองทุนยุติธรรม โดยเพิ่มกระบวนการอุทธรณ์ แยกบัญชีนายตามความเชี่ยวชาญ และปรับสัดส่วน คณะอนุกรรมการให้สมดุลเพื่อให้ประชาชนผู้ยากไร้เข้าถึง ความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม 2) การแก้ปัญหามลพิษในแม่น้ำกก และแม่น้ำสายจากการทำเหมืองแร่ในเมียนมา โดยเร่งตรวจสอบ และเจรจาเพื่อยุติกิจการเหมืองแร่พร้อมผลักดันความร่วมมือ ระดับภูมิภาคในการจัดการมลพิษข้ามพรมแดน 3) การป้องกัน ไม่ให้มีการนำเด็กไปทำเนื้อหาหรือคอนเทนต์บนโลกออนไลน์ โดยจัดทำนโยบาย แผนคุ้มครองเด็ก และกำกับดูแลจรรยาบรรณครู 4) การแก้ไขกฎหมายและควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อคุ้มครอง สิทธิด้านสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และ

5) การกำหนดให้ความปลอดภัยทางถนนเป็นนโยบายเร่งด่วน และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อคุ้มครองเด็กจากอุบัติเหตุบนท้องถนน

ด้านรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย กสม. ได้จัดทำรายงานปี 2567 ส่งให้รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2568 ภายในกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนด เนื้อหาครอบคลุมสถานการณ์สำคัญด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคล และสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ การกระทำความรุนแรงและการบังคับให้บุคคลสูญหายระหว่างการถูกจับกุมและควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่รัฐ การคุกคามและดำเนินคดีเชิงกลยุทธ์ต่อกลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (SLAPP) ปัญหาความรุนแรงและการเข้าไม่ถึงสิทธิของกลุ่มบุคคลเปราะบาง ปัญหาของแรงงานนอกระบบและแรงงานแพลตฟอร์มที่ขาดความมั่นคงและสวัสดิการที่เพียงพอ และผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนจากสถานการณ์ PM 2.5 นอกจากนี้ ยังได้จัดทำร่างดัชนีสิทธิมนุษยชนเพื่อการเฝ้าระวังสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนเสร็จสมบูรณ์ โดยอยู่ในขั้นตอนการศึกษาวิจัยแนวทางการคำนวณผลร่วมกับสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อแปรผลข้อมูลไปสู่ดัชนีสิทธิมนุษยชน

ด้านการสร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน กสม. ได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนเผยแพร่ความรู้ สร้างความตระหนัก และส่งเสริมวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย เพื่อให้ทุกคนเข้าใจสิทธิของตนเองและผู้อื่น และสร้างสังคมที่เคารพสิทธิกันและกันอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดงานสมัชชาสิทธิมนุษยชน โดย กสม. ได้บูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงระบบเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะรัฐมนตรี และรัฐสภา ในปี 2567 กสม. ได้จัดงานสมัชชาภายใต้แนวคิด “Our Rights Our Future: สิทธิของเราอนาคตของเรา” และผลักดันข้อมติ 3 ประเด็น คือ สิทธิในสิ่งแวดล้อม สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิผู้สูงอายุ สำหรับในปี 2568 กสม. ได้จัดงานสมัชชาภายใต้แนวคิด “Human Rights: Our Everyday Essential สิทธิมนุษยชน: ทุกชีวิตทุกเวลา” โดยได้ขยายผลเป็น 5 ประเด็น คือ สิทธิในสิ่งแวดล้อม สิทธิผู้สูงอายุ สิทธิแรงงาน ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และสิทธิมนุษยชนกับ AI เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของประชาชน

สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ กสม. ยังส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีนโยบายหรือแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ผู้บริหารและบุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการเคารพสิทธิมนุษยชนและนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนให้กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น กลุ่มครู อาจารย์ เพื่อนำคู่มือการเรียนการสอน 5 ช่วงชั้นไปใช้ในสถาบันการศึกษาทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัย กลุ่มนักบริหารระดับสูง ในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นบุคคลระดับนโยบายที่สามารถผลักดันวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในองค์กรได้อย่างเข้มแข็ง และกลุ่มนักศึกษา โดยพัฒนาคู่มือระดับอุดมศึกษาในรูปแบบเรื่องเล่า (story telling) เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านกรณีศึกษา รวมทั้งได้ส่งเสริมความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาารายประเด็น เช่น การอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนแก่ผู้นำศาสนาและผู้บริหารสถาบันปอเนาะ เพื่อให้เป็นสถาบันที่เคารพและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและร่างปฏิญญาวาดด้วย การส่งเสริมแรงงานแพลตฟอร์ม (gig worker) ให้ได้รับการคุ้มครองตามมาตรฐานสากล ในขณะเดียวกัน ได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิมนุษยชนผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงจดหมายข่าวมุมมองสิทธิ การแถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ และการออกแถลงการณ์ ทั้งนี้ เมื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยรวม พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนถึงร้อยละ 96.75

ด้านการศึกษาวิจัย สำนักงาน กสม. ได้รับงบวิจัยจากกองทุนส่งเสริม ววน. 4 โครงการ ดำเนินการแล้วเสร็จ 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาเครื่องมือและระบบการประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Impact Assessment: HRIA) โดยผลสำเร็จที่ได้คือ การประมวลองค์ความรู้ HRIA ในต่างประเทศ มาออกแบบเครื่องมือที่สามารถประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนได้อย่างรอบด้าน โดยมีการทดลองใช้ HRIA ในพื้นที่โครงการแลนด์บริดจ์ จังหวัดระนอง และจังหวัดชุมพร และโครงการแม่เกาะเมืองน่านอยู่ จังหวัดลำปาง 2) โครงการพัฒนาเครื่องมือและวิธีการประเมินความรู้สิทธิมนุษยชน โดยผลสำเร็จที่ได้คือ แบบประเมินความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนที่พัฒนาตามหลักวิชาการที่สามารถประเมินได้ทั้งความรู้และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน

ซึ่งทั้งสองโครงการจะนำไปใช้ประโยชน์ในการกิจของ กสม. ต่อไป นอกจากนี้ ยังมีโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ 2 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนานกฎหมายและกลไกคุ้มครองสิทธิทางสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาวิเคราะห์ช่องว่างของกฎหมาย และจัดทำข้อเสนอแนะการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งระบบและ 2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ของ กสม. เพื่อให้หน่วยงานรัฐนำข้อเสนอแนะไปแก้ไขและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ กสม. มีความร่วมมือและขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมความร่วมมือกับเครือข่ายสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับโลก (GANHRI) ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (APF) และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEANF) ผ่านการประชุมและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนและขับเคลื่อนประเด็นสำคัญ อาทิ ความเสมอภาคทางเพศ สิทธิผู้สูงอายุ การป้องกันการทรมาน และการจัดการสิทธิในสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน รวมทั้งนำเสนอและตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญา CAT และ CEDAW อาทิ การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการทรมาน การตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขัง การแก้ไขกฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการยกเลิกการลงโทษเกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศ นอกจากนี้ กสม. ได้พบหารือกับหน่วยงานของสหประชาชาติ องค์กรระหว่างประเทศ ภาควิชาสังคม และคณะทูตต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนสถานการณ์และเสริมสร้างความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนในประเด็นต่าง ๆ อาทิ สถานการณ์เกี่ยวกับชาวอุยกูร์ การแก้ไข ปัญหาข้อร้องเรียนข้ามพรมแดน กลไกการคัดกรองคนต่างด้าว (NSM) ปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์และสแกมเมอร์ (scammer) และระบบรับเรื่องร้องเรียนที่เป็นมิตรกับเด็ก เพื่อสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างยั่งยืน

ด้านการพัฒนาองค์กร สำนักงาน กสม. มีการขยายศักยภาพการดำเนินงานระดับภูมิภาค โดยจัดตั้งสำนักงาน กสม. พื้นที่ภาคเหนือ เป็นสำนักงาน กสม. ในภูมิภาคลำดับที่ 3 เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ทั้งการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ทันทีเมื่อเกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เร่งด่วน การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในการเฝ้าระวังสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

การส่งเสริมความรู้ที่สอดคล้องกับพื้นที่ เช่น สิทธิและสถานะบุคคล สิทธิชุมชน สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี นอกจากนี้ มีการประเมินการปฏิบัติงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) เพื่อวางรากฐานการทำงานของสำนักงาน กสม. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในทุกมิติ ตลอดจนเร่งพัฒนาระบบสารสนเทศสิทธิมนุษยชนเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้สะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องกับกฎหมายในแผนพัฒนาระดับชาติที่เน้นปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่ดิจิทัลที่ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของประชาชน

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ประการแรก ยังคงเป็นประเด็นเรื่องการปรับปรุงแก้ไขหน้าทีและอำนาจของ กสม. ให้สอดคล้องกับหลักการปารีส ใน 2 ส่วน ได้แก่ 1) การยกเลิกหน้าที่และอำนาจในการชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม และ 2) การเพิ่มหน้าที่และอำนาจในการไกล่เกลี่ยเพื่อยุติข้อพิพาทด้านสิทธิมนุษยชน โดย กสม. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. และยืนยันข้อเสนอการขอปรับแก้ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาสนับสนุนและเร่งรัดการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 เพื่อให้บทบาทหน้าที่ของ กสม. สอดคล้องกับหลักการปารีส และสามารถแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างรวดเร็ว

ประการที่สอง จากการติดตามผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของ กสม. พบว่า มาตรการหรือข้อเสนอแนะจำนวนมากอยู่ระหว่างการติดตามและยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์หรือบางหน่วยงานยังไม่ปฏิบัติตามส่งผลกระทบต่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนและกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิอาจไม่ได้รับการแก้ไขหรือล่าช้าเกินสมควร คณะรัฐมนตรีจึงควรกำชับให้หน่วยงานรัฐนำข้อเสนอแนะของ กสม. ไปพิจารณาดำเนินการอย่างจริงจังและให้รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อให้สามารถติดตามและรับทราบข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป